

SÁMIID RIEKKASEARVI
Svenska Samernas Riksförbund · SSR

Information under presskonferens 2009-05-11

- **SSR**

Svenska Samernas Riksförbund är en politisk obunden intresseorganisation för rennäringen och samiska näringslivs- och samhällsfrågor. Organisationens syfte är att tillvarata och främja de svenska samernas ekonomiska, sociala, rättsliga, administrativa och kulturella intressen med särskild hänsyn till renskötseln och dess binäringars fortbestånd och sunda utveckling.

SSR är ett demokratiskt organ och representerar samer anslutna till samebyar eller sameföreningar. Organisationen har varit verksam sedan 1950.

- **Lite historik**

Jakten och fisket har alltid varit en viktig del av den samiska markanvändningen. Länge levde många samer i stort sett av jakten och fisket. Också nu har jakten och fisket stor betydelse för många samer.

När den första renbeteslagen kom 1886 konstaterade staten att samerna ägde rätten att jaga och fiska ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen på den mark som staten förvaltade. Staten ansåg dock inte att samerna var organiserade på ett sådant sätt att de själva kunde sköta upplåtelseerna (arrendera ut) sin jakt och fiskerätt. Samerna ansågs inte heller kapabla att sköta en sådan uppgift. Därför beslutades att länsstyrelserna skulle sköta upplåtelseerna. Det är fortfarande så att länsstyrelserna sköter upplåtelseerna och samerna är förhindrade att upplåta sin egen jakt- och fiskerätt.

Sedan slutet av 1980-talet finns rättsliga oklarheter när det gäller samernas rätt till jakten och fisket i förhållande till staten. 1987 uttalade staten för första gången att den som markägare har en egen rätt till jakt och fiske som markägare. Sedan dess är det tydligt att rättsläget är oklart.

1993 fattade staten ett beslut om att öppna upp småviltsjakten för alla. Det var ett mycket kontroversiellt beslut. Det framfördes starka samiska protester mot beslutet, men systemet gäller än idag.

- **Samernas rätt i förhållande till EG-rätten**

Den svenska regeringen beslutade under 2007 om förändringar i rennäringsförordningen så att också andra européer än svenska medborgare också har rätt att jaga och fiska i fjällen. Detta beslut beaktar inte att jakten och fisket är enskild rätt. Beslutet innebär att staten återigen hanterar frågorna om jakt och fiske utan att beakta samiska rättigheter. Beslutet innebär också att naturen i dessa känsliga områden kommer att pressas ännu mer. Detta beslut drabbar dem som finns lokalt och regionalt.

- **Rennäringslagen och renskötselrätten**

Reglerna om jakten och fisket i fjällen finns i Rennäringslagen (RNL, 1971:437). Enligt 25 § i denna lag får medlem i sameby jaga och fiska på utmark inom de delar av byns betesområde som hör till renbetesfjällen eller lappmarkerna, när renskötsel är tillåten där.

Enligt 31 § RNL får sameby eller medlem i sameby inte upplåta de rättigheter som ingår i renskötselrätten. Det finns ingen annan lagstiftning som på samma sätt begränsar en jakträttsinnehavares rätt att upplåta sina rättigheter. Markägaren kan som jakträttsinnehavare bestämma om andra ska kunna jaga inom hans eller hennes marker.

Enligt 32 § RNL får nyttjanderätt på kronomark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen upplåtas bara om det kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln.

- **Aktuell frågeställning**

Den frågeställning vi vill ha prövad är om samerna har en ensam rätt till jakt och fiske på aktuella marker i förhållande till staten. Vi menar att staten aldrig haft en egen jakt- och fiskerätt. Det har hela tiden varit samernas rätt som har hanterats av länsstyrelsen.

- **Vilken mark berörs?**

Den mark som talan gäller är den mark som staten förvaltar ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Vi respekterar de privata markägarnas rätt till jakt och fiske på sina marker.

- **Vilka konsekvenser har det nuvarande systemet fått?**

Redan när småviltsjaksreformen genomfördes framfördes från samisk sida en stor oro för att den sårbara miljön i fjällvärlden inte tål för stora belastningar och att ett alltför hårt jakttryck skulle få konsekvenser. Erfarenheterna har visat just det. Vi har i områden med högt jakttryck sett stora störningar på både naturen och på renskötseln. Det aktuella systemet är inte hållbart, särskilt inte efter förändringarna 2007.

Systemet har också inneburit att samiska rättigheter inte respekteras. Samebyarna

har idag inte inflytande över förvaltningen av jakten och fisket på ett sätt som motsvarar den samiska rätten till marken. Oklarheterna i lagstiftningen har också lett till konflikt mellan olika intressegrupper.

- **Internationell kritik**

Sverige har under flera år fått internationell kritik för hur samernas rättigheter hanteras och det har då särskilt gällt samernas rätt till jakt och fiske. Bland annat har FN under flera år riktat hård kritik mot regeringen, men det har inte lett till några förändringar.

- **Varför en rättslig process?**

Oklarheterna när det gäller samernas rätt till jakt och fiske måste klargöras om vi ska komma till rätta med förvaltningen av jakten och fisket. Det måste finnas ett system där naturen och samiska rättigheter respekteras. När det inte är möjligt att hitta lösningar den politiska vägen har Samernas Landsmöte beslutat att inleda en rättslig prövning av samernas rätt till jakt och fiske. En sådan process kan ge svar på om staten har en egen jakt- och fiskerätt. Det behövs en tydlig juridisk grund för att i framtiden kunna bygga upp en förvaltning av jakten och fiske ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen.

- **Hur kommer stämningen att gå till?**

En sameby kommer att vara den part som stämmer staten. Vi har valt ett område som kan visa på hur rättigheterna ser ut också i andra områden. Den sameby vi har valt att gå vidare med är Girjas sameby i Norrbotten. Vår avsikt är dock att få en dom som kan få betydelse för alla samebyar.

Peter kommer att berätta mer om detta.

- **Vilka konsekvenser får en dom?**

Vår målsättning är att samerna och samebyarna kommer att få ett avgörande inflytande över hur upplåtelseerna av dessa rättigheter kommer att göras.

En dom kommer inte att innebära att inga andra än samer får jaga och fiska i fjällen. Det är en ambition att hitta lösningar för detta. Framförallt är jakten och fisket i dessa områden viktigt för personer som bor i området. Vår ambition är att bygga upp ett upplåtelsesystem för jakt och fiske som tar hänsyn till naturen, den samiska markanvändningen och till andra intressen i området.

Vi anser att denna stämningsansökan gäller alla samer, även om alla samer idag inte har tillgång till jakt och fiske, utan dessa rättigheter kan bara utövas av den som är medlem i en sameby. När samebyarna i framtiden kommer att öppnas upp i framtiden kommer domen att vara till nytta för alla samer.

- **Om Girjas sameby**

Girjas sameby hette tidigare Norrkaitums sameby. Samebyn har sina marker i Norrbotten på gränsen mellan Gällivare och Kiruna kommun. Här finns Kaitumdalen med goda förutsättningar för jakt och fiske. De renskötande samerna har jagat och fiskat i området i huvudsak ensamma under en mycket lång tid. Sedan 1993 har förutsättningarna förändrats radikalt för samebyn. Småviltjakt och fiske i Kaitumområdet är eftertraktat.

Vi har valt denna sameby för att här finns både de historiska förutsättningarna för en bra rättegång och en situation i nutid som visar på vilka problem det nuvarande förvaltningsystemet kan leda till.